

DECLARACIÓ DE MALTA

DEL IV TALLER DE LA INICIATIVA DELOS¹ - 2017

Els participants de dotze països (Aràbia Saudita, Bòsnia i Hercegovina, Grècia, Indonèsia, Líban, Malta, Kirguizistan, Marroc, Sèrbia, Espanya, Sud-àfrica, Turquia), reunits a Malta del 24 al 26 d'abril de 2017, en concloure el 4t Taller de la Iniciativa Delos, van acordar fer públiques les següents conclusions:

- A totes les religions del món hi ha llocs naturals associats amb importants valors espirituals que contribueixen a conservar-los.
- En aquest context, el concepte de 'lloc natural sagrat' s'utilitza com un terme genèric que abasta una àmplia varietat de tipus d'espais, diferents règims de gestió i de governança, i diferents matisos quant a la comprensió dels valors espirituals de la natura. Aquest terme té diversos equivalents en les principals llengües del món, com per exemple: santuaris o llocs inviolables, espais o llocs sagrats o sants, llocs de visió, llocs ancestrals, llocs de poder espiritual i molts altres, encara que hi ha molts de matisos importants que no poden ser traduïts fàcilment al català.
- Diversos tipus d'espais naturals protegits d'importància espiritual vinculats a comunitats musulmanes encarnen l'ensenyament de la cura de la Terra en nom de Déu (*khilafah*), per exemple: els dos santuaris sagrats (*haraman*) que envolten les ciutats de Meca i Medina (Aràbia Saudita); la *hima* creada d'acord amb els principis ètics establerts pel Profeta Mahoma, i una varietat d'espais naturals de conservació comunitària, tals com a zones *harim*, *hawtah*, *agdal*, *mahjar*, *qoroq*, *adat*, *doviste*, *mazarat* i *kramat*. De vegades, aquestes àrees poden incloure mesures de conservació heretades de tradicions religioses anteriors, que es consideren compatibles amb els ensenyaments islàmics.
- Per als països de parla àrab, el terme *hima* transmet un conjunt de criteris normatius d'una manera més eficaç que altres paraules derivades dels conceptes eurocèntrics d'espais naturals protegits, és a dir: una governança legítima, uns objectius orientats al bé comú (tant de la humanitat com d'altres éssers vius), la vinculació de la conservació amb l'ús sostenible, i la realització continuada de més beneficis que inconvenients. Aquest ric patrimoni cultural, que normalment encarna la cogestió o el govern per part de les comunitats locals, hauria de ser reconegut com un component rellevant de les pràctiques de conservació de les comunitats

¹ La Iniciativa Delos forma part de la Comissió Mundial d'Àrees Protegides de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura, (UICN) i opera en el marc del Grup Especialista en Valors Culturals i Espirituals de les Àrees Protegides (www.med-ina.org/delos)

musulmanes, tal com recomana la Resolució 122 adoptada per l'Assemblea General de la UICN de 2012. Als països on les *hima* existeixen, cal promoure'n el reconeixement legal urgentment.

- L'esforç per protegir els 'llocs naturals sagrats' és una part significativa de les respostes necessàries per aturar la destrucció de la natura, globalment. Si els llocs naturals que han estat valorats per les diverses religions del món no s'aconsegueixen protegir, resultarà molt difícil proporcionar orientació moral per protegir la resta. Per tant, s'haurien de fer esforços especials per aturar els processos destructius en aquests llocs.
- Molts de llocs naturals sagrats relacionats amb les religions del món estan amenaçats en alguns aspectes –siguin espirituals, culturals o naturals– o en tots ells, tant si es troben dins com fora dels espais naturals protegits. Això és degut a diversos factors, com ara la manca de suport públic, la manca de col·laboració dels gestors dels espais naturals protegits, el turisme, el desenvolupament insostenible, els conflictes armats, la decadència dels valors religiosos i espirituals, el declivi o la desaparició de les organitzacions tradicionals de governança encarregades de la seva tutela, i per últim, però no menys important, el fanatisme religiós, que juntament amb les causes anteriors, provoca la destrucció d'una herència natural i cultural insubstituïble.
- La protecció dels llocs naturals sagrats vinculats a les religions del món és un repte i una oportunitat especial ensems, que caldria abordar considerant que algunes propietats religioses i llocs sagrats poden ser part de conjunts més amplis, que inclouen edificis històrics, paisatges i espais naturals. La importància de aquests llocs i els interessos de les comunitats religioses que s'hi associen haurien de ser degudament reconeguts, tant en els processos de governança com en els de gestió.
- Per definir la frontera entre desenvolupament i destrucció caldria abordar les qüestions de autenticitat, sostenibilitat i drets humans, a fi d'utilitzar els llocs naturals sagrats d'acord amb l'enteniment i les necessitats actuals, així com els drets al patrimoni i la seva continuïtat. Mantenir el caràcter natural és essencial per a alguns llocs naturals sagrats; les iniciatives per a millorar l'accés i facilitar la visita poden degradar o destruir-ne les qualitats naturals i espirituals.
- El foment d'una tolerància més gran a la pluralitat d'expressions religioses ajudaria a molts custodis de llocs naturals sagrats, alhora que donaria un valuós suport als esforços locals de conservació de la natura i salvaguarda de l'autenticitat i la continuïtat de llurs pràctiques.
- S'haurien de recolzar i fomentar activament aquells casos excepcionals de llocs naturals sagrats que son reconeguts per més d'una religió, en els quals els fidels han col·laborat pacíficament durant segles; la seva experiència conjunta hauria de ser àmpliament difosa com una bona pràctica.
- L'elaboració d'inventaris nacionals o regionals de llocs naturals sagrats relacionats amb totes les religions existents, avaluant la seva vitalitat, el seu estat de conservació i amenaces relacionades és una de les millors maneres d'avançar en aquests esforços, sistemàticament, millorant la visibilitat de pràctiques o grups o marginats o desapareguts. El cas de l'inventari del Kirguizistan, recentment completat, constitueix un exemple inspirador per a d'altres països o regions.

- En molts casos, els incentius per a la conservació dels llocs naturals sagrats provenen de la creença que el benestar individual i comunitari està connectat amb la integritat dels llocs sagrats. Per aquest motiu, la reciprocitat, la interrelació i la mútua responsabilitat del passat i el present, dels vius i els difunts, encarnada als rituals vinculats a molts llocs naturals sagrats, proporcionen criteris inspiradors per a la conservació.
- La naturalesa contínua del patrimoni específic vinculat amb les religions del món demana diàleg i comprensió mútua entre les organitzacions religioses i les comunitats implicades així com tots els altres interessats. Tots ells haurien de treballar conjuntament per preservar la integritat i el valor de totes les dimensions dels llocs naturals sagrats, reconeixent que la seva gestió sostenible és responsabilitat de totes les parts interessades, per la qual cosa caldria fomentar l'acceptació i el respecte recíprocs per a enfortir les sinergies que permetin fer front a les creixents amenaces.
- Les organitzacions religioses i les comunitats religioses han jugat i segueixen tenint un paper important en la creació, el manteniment i la configuració dels llocs naturals sagrats. Durant molts de segles, han estat els custodis tradicionals d'un gran nombre de llocs naturals sagrats que es troben a la majoria dels ecosistemes del món, cuidant-los com un patrimoni viu. Les riques experiències de conservació que han desenvolupat en alguns casos excepcionals, haurien de ser considerats exemples de bones pràctiques, de manera que poguessin proporcionar una guia útil per inspirar solucions als greus reptes que enfronten altres llocs naturals sagrats, així com el patrimoni natural en general en aquelles parts del món on la societat comparteix valors religiosos similars.
- La protecció integral i holística del patrimoni dels llocs naturals sagrats requereix una comprensió integral de totes les seves dimensions, superant les barreres artificials entre allò natural, cultural i espiritual, utilitzant enfocaments participatius i confiant en les autoritats locals i les comunitats locals –incloses les minories i els grups marginats- per tenir millor en compte les necessitats locals i aconseguir un suport local més ampli.
- Per als paisatges arqueològics amb associacions sagrades -siguin passades o presents- es recomana desenvolupar la interpretació i l'ús públic de manera que es respectin i es traslladin d'una manera significativa les associacions sagrades dels paisatges esmentats als visitants i es conservin, sempre que sigui possible, els valors naturals i culturals que els són característics.

Quant a llocs naturals sagrats específics, els participants van assenyalar el següent:

- La importància de conservar els espais naturals que romanen dins de l'àmbit dels dos santuaris sagrats que envolten Meca i Medina, visitats cada any per milions de pelegrins, atès el seu paper potencial per encarnar l'harmonia entre la humanitat i la natura i expressar la custòdia humana a la Terra, i difondre'n la consciència ambiental arreu del món.
- L'èxit assolit en la revitalització de les *hima* per conservar espais d'alt valor per a la biodiversitat al Líban (18 *hima* a sis Àrees Importants per a l'Avifauna i la Biodiversitat des del 2004) demostra la importància de les iniciatives de base comunitàries per complementar la xarxa d'espais naturals protegits pel govern, mitjançant la implicació de la joventut local com Homat al-Hima (guardians de les *hima*) que contribueixen a la seva conservació mitjançant el

seguiment ambiental, la rehabilitació, la comunicació per conscienciar i la gestió dels visitants.

- El projecte de restauració ecològica del riu Jordà (Jordània, Israel i Palestina) es troba ja en fase d'execució, és un exemple inspirador per recuperar la integritat ecològica i la bellesa d'un valuós paisatge natural sagrat a través de la col·laboració de organitzacions mediambientals dels tres països i el suport actiu de les tres religions implicades, superant els obstacles polítics.
- S'haurien d'evitar les amenaces a la integritat del llac Skadar (compartit per Montenegro i Albània) i la muntanya Rumija (Montenegro), aturant els desenvolupaments perjudicials al Parc Nacional del llac Skadar, atesa la importància excepcional dels seus valors naturals, així com la importància cultural i espiritual de la regió lacustre i la restauració dels edificis sagrats i pràctiques com el romiatge a la muntanya Rumija.
- Els llocs naturals sagrats són components destacats de la identitat religiosa i la sostenibilitat cultural de molts grups religiosos. La presa de decisions sobre la seva protecció i gestió reflecteix sovint les dinàmiques de poder i les desigualtats que creen diferències en l'interès, la capacitat i la voluntat de participar-hi. Per aconseguir una major participació en la conservació dels llocs naturals sagrats, calen mecanismes formals i informals que involucrin significativament els grups marginats. Per exemple, les àrees del patrimoni cultural del grup Alevi-Bektashi a Turquia, haurien de ser protegides amb la col·laboració amb institucions relacionades i amb la participació activa dels custodis d'aquest grup.
- La revitalització de les pràctiques tradicionals consuetudinàries, conegudes col·lectivament com *adat* a Indonèsia (el país amb la població musulmana més gran del món, així com un dels més biodiversos de la Terra) és molt prometedora. Les pràctiques de conservació comunitàries associades amb l'islam a Sumatra -boscots governats per normes consuetudinàries (*hutan adat*), els llogarets forestals (*hutan nagan*), els boscots protegits (*hutan larangan*) i els rius protegits (*lubuk larangan*) on la pesca està prohibida durant diversos períodes de temps- demostren afinitats amb les zones *harim* i *hima*. Aquestes pràctiques i altres similars mereixerien més suport legal i més reconeixement, per augmentar la consciència del seu potencial així com la seva difusió com a bones pràctiques.

Finalment, els participants volen expressar el seu agraïment a la Universitat de Malta pel suport a l'organització del taller, i a la Fundació MAVA i Med-INA pel seu finançament.

Malta, 26 d'abril de 2017